

Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Yararlanmayan 4-5 Yaş Çocuklarının Dil Gelişimini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Ayşegül Yıldırım¹, Nurcan Koçak²

¹Karatay Üniversitesi

²Selçuk Üniversitesi

Bu makaleye atıf için:

Yıldırım, A. & Koçak, N. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 133-143.

Dergi web sayfası için lütfen tıklayınız...

Journal of Research in Education, Science and Technology

Investigation of Factors Affecting Language Development of 4-5 Years Old Children Not Benefiting from Pre-School Education Institutions

Ayşegül Yıldırım¹, Nurcan Koçak²

¹Karatay University

²Selçuk University

To cite this article:

Yıldırım, A. & Kocak, N. (2016). Investigation of factors affecting language development of 4-5 years old children not benefiting from pre-school education institutions. *Journal of Research in Education, Science and Technology*, 1(2), 133-143.

Please click here to access the journal web site...

Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi (EBTAD) ulusal bilimsel ve hakemli bir çevrimiçi dergi olarak yılda iki kez yayınlanmaktadır. Bu dergide, araştırmanın sonuçlarını yansıtan, kabul edilebilir yüksek bilimsel kalitesi olan, bilimsel gözlem ve inceleme türünde araştırma makaleleri yayınlanmaktadır. Bu derginin hedef kitlesi öğretmenler, öğrenciler ve eğitim fakültelerinin alan eğitiminde (fen eğitimi, sosyal bilimler eğitimi, matematik eğitimi ve teknoloji eğitimi gibi) ile çeşitli alanlarda (fen bilimleri, sosyal bilimler ve teknoloji gibi) çalışan bilim insanlarıdır. Bu dergide, hedef kitle nitelikli bilimsel çalışmalardan yararlanabilir. Yayın dili Türkçe'dir. Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen makalelerin daha önce yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere herhangi bir yere gönderilmemiş olması gerekmektedir. Dergide yayınlanan makalelerin içeriğinden ve sonuçlarından makalenin yazarları sorumludur. Yayınlanmak üzere gönderilen makalelerde *Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisinin (EBTAD)* telif hakkı vardır.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Yararlanmayan 4-5 Yaş Çocuklarının Dil Gelişimini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Ayşegül Yıldırım^{1*}, Nurcan Koçak²

¹Karatay Üniversitesi

²Selçuk Üniversitesi

Makale Bilgisi

Makale Tarihi

Gönderim Tarihi:
18 Ekim 2016

Kabul Tarihi:
30 Aralık 2016

Anahtar Kelimeler

Çocuk gelişimi,
Okul öncesi eğitim,
Dil gelişimi

Özet

Bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının; anne-babanın eğitim düzeyi ve ailenin ekonomik durumu faktörlerinin dil gelişimini etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; Konya iline bağlı olan Meram, Selçuklu ve Karatay ilçelerinde okul öncesi eğitim kurumlarına gitmeyen 4-5 yaş çocuklarıdır. Araştırmaya her ilçeden (ilçenin sosyokültürel özelliklerini taşıyan) 100 olmak üzere toplam 300 çocuk katılmıştır. Araştırmada çocuklarının ve ailelerinin niteliklerini saptamak amacıyla; kişisel bilgi formu, çocukların dil yeteneklerini ve kelime hazinesinin zenginliğini ölçmek için “Limboş ve Wolf’un Lügatçe Dil Testi ve Refia Uğurel-Şemin’in Tamamlama İtemi” kullanılmıştır. Çocukların “Limboş ve Wolf’un Lügatçe Dil Testi ve Refia Uğurel-Şemin’in Tamamlama İtemi”nden aldıkları puanlar SPSS 12.0 paket programıyla değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimlerinde anne-baba eğitim durumu ve ailenin gelir düzeyi faktörlerinin etkili olduğu bulunmuştur.

Investigation of Factors Affecting Language Development of 4-5 Years Old Children Not Benefiting from Pre-School Education Institutions

Aysegul Yildirim^{1†}, Nurcan Kocak²

¹Karatay University

²SelcukUniversity

Article Info

Article History

Received:
October 18, 2016

Accepted:
December 30, 2016

Keywords

Child development,
Pre-school education,
Language development

Abstract

In this study, whether the education level of parents, the economic condition of the family, affect the language development of 4-5 year-old children who don't benefit from pre-school education. The general spectrum of the study is 4-5 year-old children who don't attend pre- school education facilities in Meram, Selçuklu and Karatay districts in Konya. 100 children on per districts were taken into the study which equals to 300 children totally. Children who bear the characteristics of the sociocultural region taken were included in the study. In order to determine the characteristics of children and their families in the study, personal data form is used, “Limboş and Wolf’s Language Test and Refia Uğurel-Şemin’s Completion Item” is used to measure language skills and vocabulary of children. The scores children received from “Limboş and Wolf s Language Test and Refia Uğurel-Şemin’s Completion Item” analyses were evaluated by SPSS 12.0 packet program. The factors of education level of parents and the economic condition of the family found to be effective for 4-5 year-old children who don't benefit from pre-school education facilities.

* İletişim: Ayşegül Yıldırım, Karatay Üniversitesi, aysegulyildirim42@hotmail.com

† Corresponding Author: Aysegul Yildirim, Karatay University, aysegulyildirim42@hotmail.com

GİRİŞ

İnsanoğlunun en önemli özelliği dili kullanabilmek ve konuşabilmektir. Bu mükemmel yeteneğin gelişimi için çevre önemli bir etkidir. Okul öncesi dönemdeki çocukların çevre koşullarından etkilendiği çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Özellikle çocuğun dil gelişimi doğum öncesinden başlayarak ailede şekillenmektedir. Dil gelişimi, insanın kendini ifade etmesi açısından çok önemlidir. İlk çocukluk döneminde, iyi bir aile ortamında yetişen, doğru modellerle aynı ortamı paylaşan çocuğun gelişimi de sağlıklı olacaktır. Dil gelişimindeki farklılaşma insanı diğer canlılardan ayrı kılmaktadır. Bir köpeğin bazı duyuları insanın duyularından kat kat gelişmiştir. Ancak dil gelişimi insana özgüdür. Bunun için de dil gelişiminin ayrı bir önemle ele alınması, geliştirilmesi için özel bir çaba gösterilmesi gerekmektedir. Dilin kendine özgü kuralları ve bu kurallar çerçevesinde gelişen bir sistemi bulunmaktadır. Bu kuralların öğrenilmesi bebeklik döneminden itibaren başlamakta ve o dilin gramatik yapısı tamamen kazanılıncaya kadar devam etmektedir (Bekir, 2004).

Dil, çocukların kendilerini ifade etme, sosyal ve kültürel değerlerini kazanma, sosyal iletişim ihtiyaçlarını gidermede işlevsel bir göreve sahiptir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar, çevresindeki yetişkinleri model alarak ana dilini doğal olarak öğrenmektedir. Başlangıçta anne-babadan ve yakın çevreden öğrenilen dil, daha sonra çevresinde diğer iletişim içinde olduğu kişilerden öğrenilir. Çocukların kendilerini ifade etmede, sosyokültürel değerlerini kazanmada ve sosyal iletişim ihtiyaçlarını gidermede dile ihtiyaçları vardır (Mussen, Conger, & Kagan, 1990). Çocuğun çevresiyle etkin bir iletişim sağlayabilmesi dili kullanmadaki becerisine bağlıdır. Çocuğun dili daha etkili bir şekilde kullanmasını sağlayacak ortamlar, düşünme ve iletişim kurabilme yeteneklerinin gelişmesine yol çar. Zengin uyarıcı çevre koşulları, dil gelişimini hızlandırmakta ve olumlu yönde etkilemektedir (Çubukçu, 1991).

Okul öncesi dönem, çocuğun hem o yıllar hem de ileriki gelişimi için kritik bir dönemdir. İnsan hayatını belli yaş dönemlerine ayırarak inceleyen araştırmalar, okul öncesi yıllarda, tüm gelişim alanlarında gelecek için temel oluşturacak niteliklerin kazanıldığını göstermektedir. Dil gelişimi de bu dönemde kazanılmaktadır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre okul öncesi dönemde dil gelişimi geri kalmış çocukların ileride bu eksikliği telafi etmeleri zorlaşmaktadır (Oğuzkan & Oral, 1996).

Okul öncesi dönemde dil gelişimi çocuğun tüm gelişim alanlarını, öncelikle sosyal ve duygusal alanlarının gelişiminde önemli etkisi vardır. Çocukların dil gelişimini okul öncesi eğitim kurumlarının önemli ölçüde belirlediği araştırmalarla belirtilmiştir. Literatüre bakıldığında araştırmaların sıklıkla okul öncesi eğitime devam eden çocuklarla yapıldığı ve 5-6 yaş gruplarındaki çocuklarla çalışıldığı görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve devam etmeyen çocukların dil gelişimleri incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların dil gelişimlerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ancak okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişim düzeylerini hangi faktörlerin etkilediğine dair yapılan çalışmalara fazla rastlanılmadığından ve Konya örneklemini ile çalışma yapılmadığından okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocukların dil gelişimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi bu araştırmanın konusu olmuştur.

Araştırmanın Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmada “Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimi, anne-baba eğitim düzeyi ve ailenin gelir durumuna göre değişmekte midir?” sorusuna cevap aranmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın alt problemleri ise;

1. Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimi, anne-baba eğitim düzeyine göre değişmekte midir?
2. Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimi, ailenin ekonomik durumuna göre değişmekte midir?

şeklinde düzenlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesine yönelik tarama modelindedir. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu biçimi ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1998).

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın genel evreni; Konya ili Meram, Selçuklu, Karatay ilçelerinde okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarıdır. İl merkezinden küme örnekleme yoluyla üç ilçe merkezi ve her merkezden alt ve üst sosyokültürel düzeyi belirleyen bölgeler, tesadüfî örnekleme yoluyla seçilmiştir. Ancak, bölgenin özelliğini yansıtmayan çocukların verileri araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu araştırmanın çalışma grubu;

- Meram ilçesinde, üst sosyokültürel çevre olarak kabul edilen Meram Yeni Yol ve Meram Yaka semtlerinden 50 çocuk (25 çocuk 4 yaş, 25 çocuk 5 yaş olmak üzere), alt sosyokültürel çevre olarak kabul edilen Meram Dere ve Lalebahçe semtlerinden 50 çocuk (25 çocuk 4 yaş, 25 çocuk 5 yaş olmak üzere),
- Selçuklu ilçesinde, üst sosyokültürel çevre olarak kabul edilen Nalçacı semtinden 50 çocuk (25 çocuk 4 yaş, 25 çocuk 5 yaş olmak üzere), alt sosyokültürel çevre olarak kabul edilen Hocacihan Semtinden 50 çocuk (25 çocuk 4 yaş, 25 çocuk 5 yaş olmak üzere),
- Karatay ilçesinde, üst sosyokültürel çevre olarak kabul edilen Beşyol semtinden 50 çocuk (25 çocuk 4 yaş, 25 çocuk 5 yaş olmak üzere), alt sosyokültürel çevre olarak kabul edilen Yediler Keçeciler semtinden 50 çocuk (25 çocuk 4 yaş, 25 çocuk 5 yaş olmak üzere),

olmak üzere toplam 300 çocuktan oluşmaktadır.

Tablo 1. Çocukların demografik özelliklerine göre dağılımı

Özellik	Seçenek	n	%
Cinsiyet	Kız	154	51,33
	Erkek	146	48,67
	Toplam	300	100,00
Yaş	4 yaş	150	50,00
	5 yaş	150	50,00
	Toplam	300	100,00
Gelir Düzeyi	0-750 TL arası	134	44,67
	750-1500 TL arası	61	20,33
	1500 TL ve üzeri	105	35,00
	Toplam	300	100,00

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen çocukların %51,33'ü kız, %48,67'si erkek çocuklarından oluşmaktadır. Çocukların %50'sini 4 yaşındaki, %50'sini 5 yaşındaki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların ailelerinin gelir düzeyi dağılımlarına bakıldığında ise, %44,67'si 0-750 TL arası, %20,33'ü 750-1500 TL arası, % 35'i de 1500 TL ve üzeri olan ailelerin çocuklarından oluşturmaktadır.

Tablo 2. Çocukların anne ve babalarının eğitim düzeylerine göre dağılımı

Eğitim Durumu	Anne		Baba	
	n	%	n	%
İlkokul	142	47,33	130	43,33
Ortaokul	5	1,67	14	4,67
Lise	72	24,00	54	18,00
Üniversite	81	27,00	102	34,00
Toplam	300	100,00	300	100,00

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan çocukların anne eğitim durumuna göre; %47,33'ünü anneleri ilkököl mezunu olan çocuklar, %1,67'sini anneleri ortaokul mezunu olan çocuklar, %24'ünü, anneleri lise mezunu olan çocuklar, %27'sini de anneleri üniversite mezunu olan çocuklar oluşturmaktadır. Baba eğitim durumuna göre; %43,33'ünü babaları ilkököl mezunu olan çocuklar, %4,67'sini babaları ortaokul mezunu olan çocuklar, %18'ini babaları lise mezunu olan çocuklar, %34'ünü ise babaları üniversite mezunu olan çocuklar oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının ve ailelerinin niteliklerini saptamak amacıyla; kişisel bilgi formu, çocukların dil yeteneğini ve kelime hazinesinin zenginliğini ölçmek için Davaslıgil (1985) tarafından uyarlanan "Limboş ve Wolf'un Lügatçe Dil Testi" ve "Descoedres Lügatçe Testinin Tamamlama İtemi" kullanılmıştır. Descoedres'in Lügatçe Testinin asıl formu Fransızcadır. Descoedres tarafından geliştirilen test Refia Uğurel-Şemin tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Test çocukların günlük kelime bilgisini ölçmektedir. 4-6 yaş arası çocuklara bireysel olarak uygulanabilen teste zaman sınırlaması yoktur. Descoedres'in Lügatçe Testi dokuz alt testten oluşmakta ve toplam 106 maddeyi içermektedir (Öner, 1996).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Hazırlanan veri toplama araçları, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 çocuklarına ev gidilerek evde diğer yetişkinlerden ayrı boş bir odada birer birer uygulanmıştır. Ölçekler 2007 Haziran-Temmuz-Ağustos aylarında uygulanmıştır. Her bir çocuk için yaklaşık 30-35 dakika zaman harcanmıştır. Demografik bilgiler için bilgi formları da annelerden alınan bilgiler doğrultusunda araştırmacı tarafından doldurulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının kendileri ve aileleri hakkında ki bilgileri içeren "kişisel bilgi formu" değerlendirilerek analiz edilip yüzdelik oranlar halinde dağılımları bulunmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişim düzeylerini ölçmek amacıyla uygulanan "Limboş ve Wolf'un Lügatçe Dil Testi ve Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi"nden aldıkları puanlar bilgisayara aktarılarak, analizler SPSS 12.0 paket programıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların, "Limboş ve Wolf'un Lügatçe Dil Testi ve Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi"nden aldıkları puanların; anne-baba eğitim düzeyi ve ailenin gelir durumuna göre farklılık gösterip göstermedikleri incelenmiştir. Anne-baba eğitim düzeyi ve ailenin gelir durumuna göre dil gelişimindeki değişimi görebilmek için varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda ortaya çıkan anlamlı farkın kaynağını bulmak için Tukey HSD Testi kullanılmıştır. İstatistiksel karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Okul öncesi eğitim kurumlarına gitmeyen 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimlerine etki eden faktörlerin belirlenmesi ile ilgili yapılan bu çalışmada elde edilen bulgulara bu bölümde yer verilmiştir.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Yararlanmayan 4-5 Yaş Çocuklarının Dil Gelişiminin Anne Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi

Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişiminin anne eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu amaçla ilk olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanların anne eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı varyans analizi (F testi) analiz edilmiş olup, analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çocukların anne eğitim düzeylerine göre resimleri isimlendirme testinin analizi

Test	Anne Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	f	p	Fark
Resimleri İsmlendirme Testi	İlkokul (1)	142	15.52	120.54	.00	1-3
	Ortaokul (2)	5	16.80			1-4
	Lise (3)	72	21.45			2-4
	Üniversite (4)	81	25.93			3-4

Tablo 3'te anne eğitim durumuna göre resimleri isimlendirme testinden elde edilen puanlar karşılaştırılmış ve anne eğitim düzeyinin çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür ($F_{(3-296)}=120.54$; $p<0.05$). Farkın kaynağının tespiti için yapılan çoklu karşılaştırma testi Tukey HSD sonucunda ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelerin çocukları arasında fark olduğu görülmüştür. Anneleri ilkokul mezunu çocuklar en az puanı alırken, en yüksek puanı anneleri üniversite mezunu olan çocuklar almıştır.

Tablo 3 incelendiğinde, anneleri ilkokul ve ortaokul mezunu olan çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlar incelendiğinde (ilkokul mezunu [$\bar{X}=15.52$], ortaokul mezunu [$\bar{X}=16.80$]) önemli bir fark yoktur. Anneleri ilkokul mezunu ile anneleri lise mezunu olan çocukların resimleri isimlendirme test puanları arasında (ilkokul mezunu [$\bar{X}=15.52$], lise mezunu [$\bar{X}=21.45$]) önemli fark vardır. Anneleri ilkokul mezunu olan çocuklar ile anneleri üniversite mezunu olan çocukların resimleri isimlendirme puanları (ilkokul mezunu [$\bar{X}=15.52$], üniversite mezunu [$\bar{X}=25.93$]) karşılaştırıldığında anneleri üniversite mezunu çocukların resimleri isimlendirme puanları anneleri ilkokul mezunu çocuklarınkinden yüksek bulunmuştur. Anneleri ortaokul mezunu çocuklar ile anneleri lise mezunu olan çocukların resimleri isimlendirme test puanları arasında (ortaokul mezunu [$\bar{X}=16.80$], lise mezunu [$\bar{X}=21.45$]) önemli fark yoktur. Anneleri ortaokul mezunu çocuklar ile anneleri üniversite mezunu çocukların resimleri isimlendirme test puanları arasında (ortaokul mezunu [$\bar{X}=16.80$], üniversite mezunu [$\bar{X}=25.93$]) arasındaki fark önemli bulunmuştur. Annesi lise mezunu ile üniversite mezunu olan çocukların resimleri isimlendirme test puanları (lise mezunu [$\bar{X}=21.45$], üniversite mezunu [$\bar{X}=25.93$]) karşılaştırıldığında anneleri üniversite mezunu çocukların resimleri isimlendirme puanlarının annesi lise mezunu olan çocuklarınkinden yüksek ve aradaki farkın önemli olduğu saptanmıştır.

İkinci olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının resimleri işlevlerine göre tanımlama testinden aldıkları puanların anne eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı varyans analizi (F testi) analiz edilmiş olup, analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Çocukların anne eğitim düzeylerine göre resimleri işlevlerine göre tanımlama testinin analizi

Test	Anne Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	f	p	Fark
Resimleri İşlevlerine Göre Tanıma Testi	İlkokul (1)	142	3.85	212.17	.00	1-3, 1-4
	Ortaokul (2)	5	4.00			2-3
	Lise (3)	72	12.27			2-4
	Üniversite (4)	81	18.04			3-4

Tablo 4'te anne eğitim düzeyinde göre resimleri işlevlerine göre tanımlama testinden çocukların aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve anne eğitim düzeyinin çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür ($F_{(3-296)}=212.17$; $p<0.05$). Farkın kaynağının tespiti için yapılan çoklu karşılaştırma testi Tukey HSD sonucunda ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelerin çocukları arasında fark olduğu görülmüştür.

Tablo 4'e göre anneleri ilkokul ve ortaokul mezunu olan çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Anneleri ilkokul mezunu olan çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama puanları ($\bar{X}=3.85$) ile annesi lise mezunu olan ($\bar{X}=12.27$) ve anneleri üniversite mezunu olan çocukların puanları ($\bar{X}=18.04$) arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$) ve bu fark annesi ilkokul mezunu olanların aleyhinedir. Anneleri ortaokul mezunu olan çocuklar ile anneleri lise mezunu olan çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama puanları ve anneleri üniversite mezunu çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama puanları arasında anlamlı bir fark vardır ve bu fark lise ve üniversite mezunu annelerin çocukları lehinedir ($p<0.05$). Annesi lise mezunu ile üniversite mezunu olan çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama puanları (lise mezunu [$\bar{X}=12.27$], üniversite mezunu [$\bar{X}=18.04$]) karşılaştırıldığında anneleri üniversite mezunu çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama puanlarının annesi lise mezunu olan çocuklarınkinden yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan çocukların resimleri isimlendirme ve resimleri işlevlerine göre tanımlamada anne eğitim düzeyinin önemli bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Üçüncü olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının anne eğitim düzeyine göre Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi'ne doğru cevap verme sayıları ve yüzdeleri hesaplanmış olup, sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Çocukların anne eğitim düzeyine göre Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi'ne doğru cevap verme sayıları ve yüzdeleri

Anne Eğitim Düzeyi	n	Çocuk Sayısı x Kelime Sayısı	Doğru Cevap (n)	Doğru Cevap (%)
İlkokul (1)	142	1420	408	29
Ortaokul (2)	5	50	28	56
Lise (3)	72	720	418	58
Üniversite (4)	81	810	556	67

Tablo 5 incelendiğinde, metinde aranan 10 sözcüğe üniversite mezunu annelerin çocuklarının %67, lise mezunu annelerin çocuklarının %58, ortaokul mezunu annelerin çocuklarının %56, ilkokul mezunu annelerin çocuklarının %29 oranında doğru cevap verdiği görülmektedir. Bu sonuca göre, ilkokul mezunu annelerin çocuklarının doğru cevap oranlarının diğer gruptaki annelerin çocuklarına oranla daha az olduğu söylenebilir.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Yararlanmayan 4-5 Yaş Çocuklarının Dil Gelişiminin Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi

Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişiminin baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu amaçla ilk olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanların baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı varyans analizi (F testi) analiz edilmiş olup, analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Çocukların baba eğitim düzeylerine göre resimleri isimlendirme testinin analizi

Test	Baba Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	f	p	Fark
Resimleri İsimlendirme Testi	İlkokul (1)	130	14.98	119.07	.00	1-2, 1-3
	Ortaokul (2)	14	20.21			1-4
	Lise (3)	54	21.46			2-4
	Üniversite (4)	102	24.94			3-4

Tablo 6’da baba eğitim durumuna göre resimleri isimlendirme testinden elde edilen puanlar karşılaştırılmış ve baba eğitim düzeyinin çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür ($F_{(3-296)}=119.07$; $p<0.05$). Farkın kaynağının tespiti için yapılan çoklu karşılaştırma testi Tukey HSD sonucunda ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu babaların çocukları arasında fark olduğu görülmüştür. Babaları ilkokul mezunu çocuklar en az puanı alırken, en yüksek puanı anneleri üniversite mezunu olan çocuklar almıştır.

Tablo 6 incelendiğinde, babaları ilkokul mezunu olan çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama puanları ($\bar{X}=14.98$) ile babası ortaokul ($\bar{X}=20.21$), lise ($\bar{X}=21.46$) ve üniversite ($\bar{X}=24.94$) mezunu olan çocukların puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$) ve bu fark babası ilkokul mezunu olanların aleyhinedir. Babaları ortaokul mezunu olan çocuklar ile babaları üniversite mezunu olan çocukların resimleri isimlendirme test puanları (ortaokul mezunu [$\bar{X}=20.21$], üniversite mezunu [$\bar{X}=24.94$]) karşılaştırıldığında babaları üniversite mezunu çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlar babaları ortaokul mezunu çocuklarınkinden yüksek bulunmuştur. Babası lise mezunu ile üniversite mezunu olan çocukların resimleri isimlendirme test puanları (lise mezunu [$\bar{X}=21.46$], üniversite mezunu [$\bar{X}=24.94$]) karşılaştırıldığında ise, babası üniversite mezunu çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanların, babası lise mezunu olan çocuklarınkinden yüksek olduğu saptanmıştır.

İkinci olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının resimleri işlevlerine göre tanımlama testinden aldıkları puanların baba eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığı varyans analizi (F testi) analiz edilmiş olup, analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Çocukların baba eğitim düzeylerine göre resimleri işlevlerine göre tanımlama testinin analizi

Test	Baba Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	f	p	Fark
Resimleri İşlevlerine Göre Tanıma Testi	İlkokul (1)	130	3.52	190.82	.00	1-3, 1-4
	Ortaokul (2)	14	6.07			2-3
	Lise (3)	54	11.87			2-4
	Üniversite (4)	102	16.95			3-4

Tablo 7’de baba eğitim düzeyinde göre resimleri işlevlerine göre tanımlama testinden çocukların aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve baba eğitim düzeyinin çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür ($F_{(3-296)}=190.82$; $p<0.05$). Farkın kaynağının tespiti için yapılan çoklu karşılaştırma testi Tukey HSD sonucunda ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu babaların çocukları arasında fark olduğu görülmüştür. Babaları ilkokul mezunu çocuklar en az puanı alırken, en yüksek puanı babaları üniversite mezunu olan çocuklar almıştır.

Tablo 7’ye göre resimleri işlevlerine göre tanımlama testinde babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan çocukların puanları arasında anlamlı bir fark yokken babası ilkokul olan mezunu çocuklar ile babası lise mezunu olan çocukların ve babası üniversite mezunu olan çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ve bu fark babaları lise ve üniversite mezunu olan çocukların lehinedir ($p<0.05$). Babası ortaokul mezunu olan çocuklar ile babaları lise mezunu ve babası üniversite mezunu olan çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama test puanları arasında (ortaokul mezunu [$\bar{X}=6.07$], lise mezunu [$\bar{X}=11.87$], üniversite mezunu [$\bar{X}=16.95$]) anlamlı bir fark vardır. Babası lise mezunu ile üniversite mezunu olan çocukların resimleri

işlevlerine göre tanımlama puanları babası ortaokul mezunu olan çocukların puanlarından daha yüksektir. Babası lise mezunu ile üniversite mezunu olan çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama test puanları (lise mezunu [\bar{X} =11.87], üniversite mezunu [\bar{X} =16.95) karşılaştırıldığında ise, babası üniversite mezunu çocukların resimleri işlevlerine göre tanımlama testinden aldıkları puanların, babası lise mezunu olan çocuklarınkinden yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan çocukların resimleri isimlendirme ve resimleri işlevlerine göre tanımlamada baba eğitim düzeyinin önemli bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Üçüncü olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının baba eğitim düzeyine göre Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi'ne doğru cevap verme sayıları ve yüzdeleri hesaplanmış olup, sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Çocukların baba eğitim düzeyine göre Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi'ne doğru cevap verme sayıları ve yüzdeleri

Baba Eğitim Düzeyi	n	Çocuk Sayısı x Kelime Sayısı	Doğru Cevap (n)	Doğru Cevap (%)
İlkokul (1)	130	1300	347	26.7
Ortaokul (2)	14	140	67	48.0
Lise (3)	54	540	300	56.0
Üniversite (4)	102	1020	396	68.0

Tablo 8 incelendiğinde, metinde aranan 10 sözcüğe ilkökul mezunu babaların çocuklarının %26.7, ortaokul mezunu babaların çocuklarının %48, lise mezunu babaların çocuklarının %56, üniversite mezunu babaların çocuklarının %68 oranında doğru cevap verdiği görülmektedir. Bu sonuca göre, ilkökul mezunu babaların çocuklarının doğru cevap oranları diğer gruptaki babaların çocuklarına oranla daha az olduğu söylenebilir.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Yararlanmayan 4-5 Yaş Çocuklarının Dil Gelişiminin Ailenin Ekonomik Durumuna Göre İncelenmesi

Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişiminin ailenin ekonomik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu amaçla ilk olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanların ailenin ekonomik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı varyans analizi (F testi) analiz edilmiş olup, analiz sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Çocukların ailelerinin ekonomik durumuna göre resimleri isimlendirme testinin analizi

Test	Ailenin Ekonomik Durumu	n	\bar{X}	f	p	Fark
Resimleri İsmlendirme Testi	0-750 TL arası (1)	134	15.31	158.41	.00	1-2
	750-1500 TL arası (2)	61	20.68			1-3
	1500 TL ve üzeri (3)	105	24.95			2-3

Tablo 9'da çocukların ailelerinin ekonomik durumuna göre resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve ailenin ekonomik durumunun, çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür ($F_{(2,294)}=158.41$; $p<0.05$). Farkın kaynağının tespiti için yapılan çoklu karşılaştırma testi Tukey HSD sonucunda üst gelir grubundaki çocuklar, alt gelir grubundaki çocuklara göre resimleri isimlendirme testinden daha yüksek puanlar almışlardır. 750 TL ve daha az gelire sahip ailelerin çocuklarının resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanlar (\bar{X} =15.31) ile 750-1500 TL arası gelire sahip ailelerin çocuklarının aldıkları puanlar (\bar{X} =20.68) ve 1500 TL ve üzeri gelire sahip ailelerin çocuklarının aldıkları puanlar (\bar{X} =24.95) arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$) ve bu fark 0-750 TL arası gelire sahip olanların aleyhinedir.

750-1500 TL arası gelire sahip ailelerin çocuklarının resimleri isimlendirme test puanları ($\bar{X}=20.68$) ile 1500 TL ve üzeri gelire sahip ailelerin çocuklarının resimleri isimlendirme test puanları ($\bar{X}=24.95$) karşılaştırıldığında ise, ailesi 1500 TL ve üzeri gelire sahip çocukların resimleri isimlendirme testinden aldıkları puanların, ailesi 750-1500 TL arasında gelire sahip olan çocuklarınkinden yüksek olduğu saptanmıştır.

İkinci olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının resimleri işlevlerine göre tanımlama testinden aldıkları puanların ailenin ekonomik durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı varyans analizi (F testi) analiz edilmiş olup, analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Çocukların ailelerinin ekonomik durumuna göre resimleri işlevlerine göre tanımlama testinin analizi

Test	Ailenin Ekonomik Durumu	n	\bar{X}	f	p	Fark
Resimleri İşlevlerine Göre Tanıma Testi	0-750 TL arası (1)	134	3.61	268.93	.00	1-2
	750-1500 TL arası (2)	61	10.67			1-3
	1500 TL ve üzeri (3)	105	16.93			2-3

Tablo 10'da çocukların ailelerinin ekonomik durumuna göre resimleri işlevlerine göre tanıma testinden aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve ailenin ekonomik durumunun, çocukların resimleri işlevlerine göre tanıma testinden aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür ($F_{(2, 294)}=268.93$; $p<0.05$). Farkın kaynağının tespiti için yapılan çoklu karşılaştırma testi Tukey HSD sonucunda üst gelir grubundaki çocuklar, alt gelir grubundaki çocuklara göre resimleri işlevlerine göre tanıma testinden daha yüksek puanlar almışlardır. 750 TL ve daha az gelire sahip ailelerin çocuklarının resimleri işlevlerine göre tanıma testinden aldıkları puanlar ($\bar{X}=3.61$) ile 750-1500 TL arası gelire sahip ailelerin çocuklarının aldıkları puanlar ($\bar{X}=10.67$) ve 1500 TL ve üzeri gelire sahip ailelerin çocuklarının aldıkları puanlar ($\bar{X}=16.93$) arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$) ve bu fark 0-750 TL arası gelire sahip olanların aleyhinedir. 750-1500 TL arası gelire sahip ailelerin çocuklarının resimleri işlevlerine göre tanıma test puanları ($\bar{X}=10.67$) ile 1500 TL ve üzeri gelire sahip ailelerin çocuklarının resimleri işlevlerine göre tanıma test puanları ($\bar{X}=16.93$) karşılaştırıldığında ise, ailesi 1500 TL ve üzeri gelire sahip çocukların resimleri işlevlerine göre tanıma testinden aldıkları puanların, ailesi 750-1500 TL arasında gelire sahip olan çocuklarınkinden yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan çocukların resimleri isimlendirme ve resimleri işlevlerine göre tanımlamada ailenin gelir durumunun önemli bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Üçüncü olarak, okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının ailelerinin gelir durumuna göre Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi'ne doğru cevap verme sayıları ve yüzdeleri hesaplanmış olup, sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Çocukların ailelerinin ekonomik durumuna göre Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi'ne doğru cevap verme sayıları ve yüzdeleri

Ailenin Ekonomik Durumu	n	Çocuk Sayısı x Kelime Sayısı	Doğru Cevap (n)	Doğru Cevap (%)
0-750 TL arası (1)	134	1340	382	28.5
750-1500 TL arası (2)	61	610	298	49.0
1500 TL ve üzeri (3)	105	1050	730	69.5

Tablo 11 incelendiğinde, metinde aranan 10 sözcüğe geliri 0-750 TL arası olan ailelerin çocuklarının %28.5, geliri 750-1500 TL arası olan ailelerin çocuklarının %49, geliri 1500 TL ve üzeri olan ailelerin çocuklarının %69.5 oranında doğru cevap verdiği görülmektedir. Bu sonuca göre, üst gelir grubundaki

ailelerden gelen çocukların doğru cevap oranlarının diğer grupta bulunan çocuklara göre daha çok olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Anne ve baba eğitim düzeyine göre çocukların resimleri isimlendirme, resimleri işlevlerine göre tanımlama testlerinden aldıkları ortalamalara ve Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi'ne doğru cevap verme sayıları ve yüzdelerine bakıldığında, anne ve baba eğitim düzeyinin dil gelişimi düzeyleri arasında önemli farklılığa neden olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu durumda üniversite mezunu anne ve babaların nesnelere isimlerini doğru olarak kullandıkları ve çocuklarının kullanmalarına da özen gösterdikleri söylenebilir. Araştırmanın bu sonucu Öztürk (1995)'ün annenin öğrenim düzeyinin çocukların alıcı dil düzeylerini karşılaştırdığı ve sonuçta annenin öğrenim durumu yükseldikçe çocukların alıcı dil düzeylerinin de yükseldiğini ortaya koyduğu araştırmasıyla da desteklenmektedir. Ayrıca bu araştırmayı destekler nitelikte Tural (1977)'in, araştırmasında, anaokuluna devam eden 4-6 yaş çocuklarının bildikleri kelime sayısına yaş, cinsiyet, ailenin eğitim durumu ve anaokulunun etkisi incelenmiştir. Ailenin öğrenim durumu ile çocukların bildikleri sözcük sayısı arasında ilişki olduğunu bulmuştur. Diğer bir araştırma ise Anlar (1983)'in yaptığı çalışmadır. Bu çalışmada anne babaları yüksek eğitim düzeyinde olan çocukların diğer gruptan daha ileri olduklarını, aradaki farkın 12-60 aylar arasında istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu vurgulanmıştır. Alanyazına bakıldığında farklı sonuçların bulunduğu çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Aydoğan (2000)'in anaokuluna giden 4-6 yaş çocuklarının dil gelişimlerine etki eden faktörlerin saptanması amacı ile yaptığı araştırmasında, anne eğitim düzeyine göre çocukların tamamlama iteminden aldıkları puanlarda, ilköğretim mezunu annelerin çocukları dışındaki gruplarda, annelerin eğitim düzeylerinin artışına paralel olarak başarıda da bir artış gözlenmekle birlikte annelerin eğitim düzeyinin çocukların dil gelişiminde önemli bir faktör olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak anne ve babanın eğitim düzeyi 4-5 yaş çocukların dil gelişim düzeylerini belirlemede önemli bir etkidir. Anne ve babaların eğitim düzeyi yükseldikçe çocuklarının aldıkları puanlarda yükselmektedir.

Ailenin ekonomik durumunun çocukların resimleri isimlendirme, resimleri işlevlerine göre tanımlama testlerinden aldıkları ortalamalara ve Refia Uğurel-Şemin'in Tamamlama İtemi'ne doğru cevap verme sayıları ve yüzdelerine bakıldığında, ailenin ekonomik durumunun dil gelişimi düzeyleri arasında farklılığa neden olduğu ortaya çıkarmıştır. Dil gelişimini ailenin ekonomik durumunu olumlu ya da olumsuz etkilediği birçok araştırma sonucunda yer almıştır. Ekonomik durumu düşük ailelerde; zengin çevre uyaranlarının olmayışı, çocuğa ayrılan zamanın yetersizliği, çocuk sayısının fazla olması nedeniyle ilgisizlik, doğal olarak çocukların kelime dağarcıklarını etkilediği düşünülmektedir. Ekonomik durumu iyi olan ailelerde, anne ve babanın çocuğuna kitap okuması, oynadığı oyunların etkisi büyüktür. Alanyazına bakıldığında bu araştırmanın sonucunu destekleyen araştırmalar mevcuttur. Razon (1976), araştırmasında, okuma bozukluğu olan çocukların en fazla sosyoekonomik ve kültür düzeyi düşük ailelerden geldikleri saptanmıştır. Aynı şekilde Jersild (1979), alt sosyoekonomik düzeyde ve zeka seviyesine sahip olan çocuklar üzerinde yapılan araştırmada; cümle uzunluğu, soru sayısı ve sözcük dağarcığı bakımından üst düzeydekilerin lehine sonuç ortaya çıkmıştır. Bu sonuçları destekler nitelikte Erkan (1990), araştırmasında, sosyoekonomik ve eğitim düzeyi düşük olan ailelerin 4-5 yaşlarındaki çocukları ile sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin 4-5 yaşlarındaki çocukları kullandıkları dil yapısı yönünden incelemiştir. Araştırma sonucunda alt sosyoekonomik düzeyden gelen çocukların ev ortamlarının dil kazanımını engellediği bulunmuştur.

Temel (2000), 0-72 ay çocuklarının, dil gelişimi ile sosyoekonomik düzey ilişkisini saptamak amacıyla yürüttüğü bir çalışma sonucunda dil gelişimi ile sosyoekonomik düzey arasında önemli ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca İpek ve Bilgin (2007), araştırmasında ilköğretim öğrencilerinin kelime dağarcığı gelişimine sosyoekonomik düzey, cinsiyet ve sınıf düzeyinin etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda; elde edilen bulgulara göre üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kelime dağarcığı gelişimlerinin alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere göre daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bu araştırma sonucuna göre ailelerin ekonomik durumu 4-5 yaş çocukların dil gelişim düzeylerini belirlemede önemli bir etken olduğu ortaya çıkmıştır. Ailelerin ekonomik düzeyi yükseldikçe çocuklarının dil gelişim puanları yükselmektedir. Araştırmanın sonuçları göz önüne alınarak çocuklarda sağlıklı bir dil gelişimi sağlamak adına; aileler çocuklara nesnelere isimlerini doğru söylemeli, çocukların kendilerini ifade etmelerine fırsat vermeli, sorularına yaşına uygun ve doğru cevap vermeli, yaşantılarını paylaşmalarına imkân sağlanmalıdır. Evde dil gelişimini destekleyici ortamların oluşturulmasında anne ve babalar gerekli özeni göstermelidir. Aileler çocuklarına kitap okumalı, çocuklarla ilgili yayınları takip etmelidirler. Anne ve babalara düzenlenen eğitim programlarının çocukların dil gelişim düzeylerinin etkisini belirlemeye yönelik araştırmalar planlanabilir. Okul öncesi eğitim çocuklarına ve ailelerine çocuğun gelişimine yönelik programların kitle iletişim araçları yoluyla ulaşması sağlanmalıdır.

Not

Bu çalışma, Ayşegül YILDIRIM tarafından Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yrd. Doç. Dr. Nurcan KOÇAK danışmanlığında yürütülen "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Yararlanmayan 4-5 Yaş Çocuklarının Dil Gelişimini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi (Konya İli Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KAYNAKLAR

- Anlar, B. (1983). *İlk altı yaşta dil gelişimi, anne baba eğitimi ve cinsiyetin etkisi* (Yayınlanmamış uzmanlık tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Aydoğan, Y. (2000). 4-6 yaş çocuklarında dil gelişimlerine etki eden faktörlerin saptanması (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Bekir, Ş. (2004). *Almanya'da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu türk çocuklarına uygulanan dil eğitim programının dil gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış doktora lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Çubukçu, Z. (1991). *Okul öncesi eğitimde öğretmen davranışlarının çocuk gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Davashgil, Ü. (1985). *Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevreden gelen birinci sınıf çocuklarının dil gelişiminde okulun etkisi*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Erkan, P. (1990). *Sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyleri farklı olan ailelerin 48-60 aylar arasındaki çocuklarının dil yapılarının incelenmesi* (Yayınlanmamış bilim uzmanlığı tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- İpek, N., & Bilgin, A. (2007). İlköğretim çağı çocuklarında kelime dağarcığı gelişimi. *İlköğretim Online*, 6(3), 344-365.
- Jersild, A. (1979). *Çocuk psikolojisi* (Çeviren: Gülseren Günce). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi* (8. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Mussen, P. N., Conger, J. J. , & Kagan, J.(1990). *Child Development And Personality* (Seventh edition). London: Harpercollins College Div.
- Oğuzkan, Ş., & Oral, G. (1996). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Öner, N. (1996). *Türkiye'de kullanılan psikolojik testler* (2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Öztürk, H. (1995). *Okul öncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Razon, N. (1976). *Özel bir okuma bozukluğu(Disleksi)*. İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Temel, Z. F. (2000). Erken çocukluk döneminde dil gelişimi: Sosyoekonomik düzey ve cinsiyet ilişkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 39-53.
- Tural, A. (1977). *Ankara'da anaokuluna giden ve gitmeyen 4-6 yaş çocuklarının bildikleri kelime sayısına yaş, cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi ve okula devam süresinin etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.